

ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЙ

Трофімова К. О., студентка 5 курсу факультету менеджменту
Давидова О. Ю.: канд. техн. наук, доц. каф. туризму та готельного господарства

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Головна мета дослідження полягає у розробці технології комплексної оцінки розвитку експортного потенціалу територій, використання якої підвищить ефективність реалізації та буде спонукати до розвитку експортного потенціалу країни в цілому. Об'єкт дослідження – процеси розвитку та використання експортного потенціалу територій.

У сучасному світі технологія стає універсальною, здобуває значення фактора, який стає одним з головних джерел суспільних змін.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови вказано, що технологія – сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, інформації, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо [1]. Таким чином, у традиційному розумінні термін «технологія» пов'язаний найчастіше саме з промисловим виробництвом. Але сьогодні поняття «технологія» прийнято розуміти не тільки як сукупність процесів матеріального виробництва і сфери послуг, а також галузь знань про перетворення й використання матерії (матеріалів), енергії й інформації в інтересах людини та суспільства.

Базовий принцип, що закладений у кожен технологію – це розкладання будь-якого процесу на складові елементи. Це дозволяє у декілька раз підвищити ефективність виконання окремих операцій. Саме технологізація процесів виробництва та інше виступає джерелом наукового та технічного прогресу в усіх галузях економіки.

Сьогодні технології активно використовуються у сфері управління підприємством (технології менеджменту, бізнес-технології, технології організаційного розвитку, корпоративні технології та інш.) [2, 3]. Таким чином, технологізація управління передбачає, перш за все, подрібнення управлінського процесу на окремі процедури та операції, з подальшою регламентацією виконання процедур та операцій. Це дозволяє підвищити ефективність управління підприємством за рахунок урахування окремих принципів, що наведені на рисунку 1.

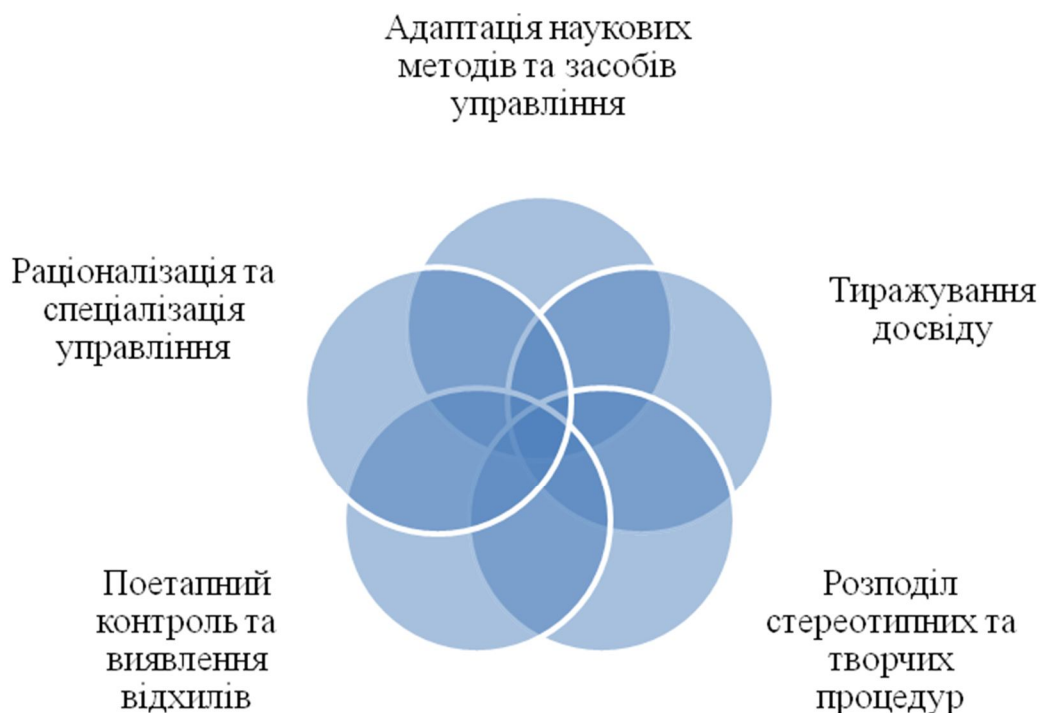

Рисунок 1. Принципи ефективності управлінської технології [за матеріалами 4]

Раціоналізація дозволяє оптимізувати послідовність процедур та операцій, коли попередня операція готує сприятливі умови для наступних процедур. Вона також передбачає розподіл праці між учасниками управлінського процесу з урахуванням їх кваліфікації та компетентності. Розподіл праці на основі спеціалізації виступає головним джерелом підвищення продуктивності праці.

Розділ технологічного процесу на етапи, процедури та операції дозволяє контролювати управлінську діяльність у проміжних часових точках, оперативно виявляти відхилення від прану та своєчасно приймати корегуючі заходи.

Проектування технологічних процесів дозволяє відокремити творчу роботу від рутинних процедур, що супроводжується підвищенням якості управлінських рішень. Крім того, добре розроблена та перевірена управлінська технологія дозволяє менеджеру виконувати творчі роботи у найбільш сприятливий – з точки зору продуктивного мислення – час. І механізувати, авторамізувати чи направити на аутсортинг рутинні процедури та операції, що також підвищує ефективність управлінської діяльності.

Наукові методи та засоби управління у практиці господарювання доцільно використовувати тільки тоді, коли ці наукові досягнення доведені до рівня управлінських технологій [4].

Після ретельного дослідження існуючої літератури, що стосується тематики дослідження та аналізу діяльності територій України автором було розроблено технологію комплексної оцінки та прогнозування процесів розвитку експортного потенціалу територій (Таблиця 1).

Таблиця 1. Технологія комплексної оцінки розвитку експортного потенціалу території

Етап	Інструментарій	Результати	Використання в управлінні
I. Дослідження стійкості процесів міжнародного експорту	- кластерний аналіз	- кластеризація країн за рівнем розвитку території та рівнем доходу - дослідження стійкості кластеризації на протязі декількох років	- розробка стратегії відповідно до концепції України щодо розвитку експорту
II. Дослідження стійкості процесів експорту на макро- та мезо- рівнях	- кластерний аналіз	- кластеризація за рівнем ефективності використання ресурсної складової експортного потенціалу	- оцінка і аналіз цілей підприємств-експортерів; - формування довгострокових та стратегічних цілей; - коригування рівня експорту
	- факторний аналіз	- виявлення і оцінка факторів, що впливають на розвиток експортного потенціалу підприємств	
III. Виявлення ключових факторів, що впливають на процеси експортування	методи економічного аналізу: - розрахунок показників методом абсолютних та відносних величин; групування; - факторний аналіз - евристичні методи - порівняльний аналіз	- формування системи показників для визначення факторів, що впливають на процеси експортування; - виявлення і оцінка латентних факторів впливу на експортування - виявлення і оцінка закономірних факторів впливу на експортування - порівняння факторів впливу на обсяг експорту	- оцінка факторів впливу на експортний потенціал - контроль за реалізацією стратегії - оцінка та аналіз погодженості стратегічних і тактичних заходів
IV. Прогнозна оцінка обсягу експорту	- побудова мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду обсягу експорту	- виявлення трендових, циклічних, сезонних, випадкових складових мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду обсягу експорту - прогноз обсягу експорту	- прогноз та планування діяльності територій; - прогноз обсягу експорту с урахуванням трендової, циклічної та сезонної складових
V. Оцінка та аналіз експортного потенціалу	- економетричні моделі з лаговими незалежними змінними	- кількісна оцінка впливу факторів експортного потенціалу на рентабельність; - оцінка нарощування експортного потенціалу; - виявлення дієвих факторів нарощування експортного потенціалу	- вибір та обґрунтування напрямків розвитку; - розробка стратегій розвитку та підвищення ефективності використання експортного потенціалу; - контроль за процесами нарощування експортного потенціалу
VI. Оцінка впливу факторів на питому вагу експорту в чистому доході територій	- побудова множинної регресійної економіко-математичної моделі	- оцінка впливу факторів на питому вагу експорту в чистому доході території	- планування діяльності; - вибір та обґрунтування напрямків розвитку.

Першочерговим завданням при розвитку експортного потенціалу територій виступає оптимізація вибору необхідної кількості адекватних методів, які доцільно використовувати для комплексної оцінки та забезпечення розвитку експортного потенціалу.

На думку автора, необхідно використовувати цілий комплекс методів для проведення поглибленого дослідження, зокрема, загальнонаукові, методи економічного аналізу, побудова економіко-математичних моделей та евристичні методи.

Метод кластерного аналізу використовується для дослідження стійкості кластеризації територій та країн.

Метод факторного аналізу використовується для виявлення латентних факторів впливу на процеси експортування.

Побудова мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду використовується для дослідження трендових, циклічних, сезонних, випадкових поточних та прогнозних змін обсягу експорту.

Побудова економіко-математичної моделі з незалежними лаговими змінними використовується для дослідження процесів нарощування, або виснаження експортного потенціалу.

Використання евристичних методів дозволить виявити основні фактори впливу на досліджувані процеси. Також можна порівняти фактори при використанні стохастичного факторного аналізу та евристичних методів.

Побудова систем показників, що використовуються на різних етапах технології заснована на глибокому дослідженні їх природи, науковості, єдності принципів утворення і використання, суті факторів, які впливають на процеси експортування. При формуванні технології дослідження на кожному етапі формується своя окрема система показників, що дозволить використовувати або кожний етап окремо, або декілька етапів, або всі етапи. Моніторинг процесів експортування буде найбільш повнішим при використанні всіх етапів технології комплексної оцінки та прогнозування розвитку експортного потенціалу.

Оцінка та аналіз процесів експортування необхідно проводити перманентно на основі моніторингу макро-, мезо- середовища та процесів глобалізації економіки.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovnyk.net>
2. Марков М. Технология и эффективность социального управления. Пер. с болгарского. М.: Прогресс, 1982. – 226 с.
3. Комаров В. Ф. Управленческие имитационные игры. Новосибирск: Наука, 1989. – 272 с.
4. Пирогов В. И., Завьялов С.К., Мукушев Г.Р. Технологизация — путь совершенствования управления предприятием, Н.: Всероссийский экономический журнал «ЭКО», 2007. - №5